

Serrat, un *mestís* a la vila i cort

ANDREU SALOM I MIR

Hi ha actituds i maneres de ser molt pròpies d'un temps, d'un país i de determinades persones, la pruija de les quals és obtenir prebendes i ésser lloats pel poder. D'un país marcat per una dependència política que dura ja fa tres segles i d'un temps en què les posicions de lleialtat lingüística i nacional constitueixen, sens dubte, un acte de dignitat remarcable. Altrament, no tant en temps de dictadures com de rebaixes democràtiques, sovintegen els personatges públics massa neguitejats en les aspiracions de presentar-se, d'una manera amansida i confiada, com a dignes fiadors en què pot recaure, sens màcula de qualssevol signes de subversió, alguna canongia llega. De casos, al nostre país, en tenim, malauradament, a balquena. El cantant Joan Manuel Serrat o l'ex-diputat al Parlament europeu per CiU, Ignasi Guardans (nét d'un dels paradigmes de la citada casuística, Francesc Cambó), en són bons exemples –encara que els casos més extrems, i patètics, són, segurament, el d'Albert Boadella i Aleix Vidal Quadras.

Des d'aquestes ratlles voldria posar peu fiter, concretament, en la qüestió, o potser podríem dir-ne *ocurrència*, de l'ús, simptomàtic i significatiu, que fan alguns representants de la cosmogonia humana esmentada, del mot *mestís*, posant com a excusa el lloc de procedència de qualque antecedent familiar. Un d'aquests és, precisament, Serrat, que s'ha autodefinit com a mestís en diverses ocasions (la més senyalada, potser, fou quan el nomenaren Doctor Honoris Causa per la *Universidad Complutense* de Madrid, en què, suposadament, ens volgué donar lliçons de llibertat, democràcia i amistat). No s'adona, però, que el terme és utilitzat, eventualment, per aquells que, inconscientment o no, necessiten netejar els draps bruts de llur manca de fidelitat lingüística i nacional, la qual cosa els arrenghera, *per se*, en una calculada adhesió a l'Espanya política i lingüística oficial, derivada del dret de conquesta i dels fets consumats.

El qualificatiu de *mestís* és, entre nosaltres els catalans, ben absurd –no ho és, però, a Castella–, car, a part que aquí ningú no s'hi declara, el fet, real, que la nació dels Països Catalans hagi estat sempre, al llarg de la història, una terra de pas i de llibertats (individuals i collectives) ha suposat que sia, ineluctablement, una terra de mestissatges i, per tant, d'enriquiment cultural i de tolerància –en el sentit positiu del mot. Tot plegat ha conformat, en el transcurs dels segles, la llengua, la cultura i la nació catalanes. Prou ho han remarcat historiadors de la talla de Pierre Vilar o de Jaume Vicens Vives, per al qual el mestissatge és un tret fonamental de l'ésser català.

Al nostre país la diferenciació entre persones sempre ha vingut indicada per la llengua que parlen, i *no* per la seva raça o origen familiar. Així, a Mallorca, és *mallorquí* tot aquell que parla el català illenc (també cal parlar, recíprocament, d'eivissencs, menorquins, valencians i catalans estrictes, per això mateix), mentre que els qui parlen castellà (o un altre idioma) són *forasters* (o, si de cas, estrangers). Com a anècdota referencial és ben conegut el cas del també cantant i escriptor Guillem d'Efak (nascut a la Guinea Equatorial, de pare mallorquí i mare guineana) quan en entrar a un bar per demanar un cafè amb llet obtingué per resposta: «Mestre, si no vos hagués sentit parlar hauria jurat que éreu negre!» L'enyorat cantautor manacorí es declarà sempre català («nosaltres, els mallorquins, no som catalans perquè parlem català; és just a l'inrevés, parlem català perquè som catalans», solia dir) i la circumstància d'ésser mulat (mestís de blanc i negra) ho considerava, simplement, una característica física. Fóra excessivament prolix detallar ací altres casos de «mestissos» amb un tremp de femesa i de dignitat (els Fernández, Benítez o Muñoz, integrants de la desapa-

Joan Manuel Serrat

Foto: internet

reguda organització Terra Lliure, o el més conegut del dirigent independentista Josep Lluís Carod-Rovira, fill de guàrdia civil aragonès, són ben significatius).

L'actitud política i lingüística de gent com en Serrat no respon, en realitat, a una raó de caire familiar, sinó a la seva adscripció ideològica inequívoca, apuntada anteriorment, i lligada, en aquest cas, al partit del PSC, sucursal del PSOE, que no es cansa de repetir que «el que és bo per a Catalunya és bo per a Espanya» –i viceversa–, exegesi axiomàtica postulada constantment pels dirigents del partit i acollida efusivament pels mandataris metropolitans. Un exemple paradigmàtic d'aquesta fallàcia reiterada ho constitueix el *mite bilingüista*, ponderat pel cantant i defensat a ultrança pels exegetes del predomini de la llengua castellana en les terres catalanes. No li mancava raó, a Pío Baroja, quan afirmava: «A Espanya, allò que és pagat no és pas el treball, sinó la submissió.» A diferència de Roma, Espanya sí que paga els traïdors. ♦